

БАРЩЕВСЬКИЙ А.В., магістрант, Українська академія друкарства,
БРОНОВСЬКА О.О., магістрант, Українська академія друкарства,
КУШНІР В.А., магістрант, Українська академія друкарства

ВПЛИВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ЕКОНОМІЧНІЧНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

Малі підприємства є однією із найбільш динамічних складових ринкової економіки. яка сприяє розвитку інноваційних процесів, зміцненню економічного стану регіонів, збільшенню кількості робочих місць, зростанню конкуренції, наповнення ринку товарами і послугами, які мають значний попит у споживачів. Проте в умовах складної політичної та економічної ситуації особливо актуальними постають питання забезпечення економічної безпеки вітчизняних малих підприємств.

Згідно ст.55 п.3 Господарського кодексу України суб'єкти господарювання у залежності від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік можуть належати до суб'єктів малого підприємництва, у тому числі до суб'єктів мікропідприємництва. З метою усунення диспропорцій та імплементації Угоди про асоціацію України та ЄС, зокрема положень Директиви 2013/34/ЄС для вирівнювання умов конкуренції, Верховною Радою України було внесено зміни у Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», в якому встановлено критерії віднесення підприємств у відповідності до законодавства ЄС, а саме відповідність щонайменше двом із критеріїв: балансова вартість активів - до 4 мільйонів євро; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - до 8 мільйонів євро та середня кількість працівників - до 50 осіб [5].

За даними Держстату України станом на 31.12.2016 р. в Україні налічувалося 1 865 530 суб'єктів господарювання (в тому числі 306369 юридичних особи), з яких 291154 суб'єктів малого підприємництва.

Упродовж 2013-2016 років спостерігалось зменшення кількості суб'єктів малого підприємництва на 21,5%. В структурі суб'єктів господарювання питома вага суб'єктів малого підприємництва складає 15,6 % від загальної кількості суб'єктів господарювання у 2016 році та 95% від кількості суб'єктів-юридичних осіб [1].

Мале підприємництво відіграє значну роль в системі національної безпеки України. Притаманна малому бізнесу оперативність реакції на негативні дестабілізуючі впливи забезпечує збереження стабільності економіки країни в цілому. Це обумовлюється простотою функціональних зв'язків, відсутністю потреби у значних початкових інвестиціях та швидкістю обороту ресурсів.

Окрім цього, малі підприємства відіграють значну роль у зайнятості населення, зокрема їх частка у загальній кількості зайнятого населення складає 27,4%. При цьому слід звернути увагу, що в абсолютному виразі загальна кількість зайнятого населення скоротилася на 10,8% і становить близько 1,6 млн. осіб. Частка малого бізнесу у формуванні доходів населення складає 16%, що становить 57591,9 млн. грн. витрат на оплату праці у 2016 році. Проте динаміка фінансових результатів діяльності суб'єктів малого бізнесу вказує на збитковість їх діяльності. Загальний збиток у 2016 році склав 24151,4 млн. грн. Слід зауважити, що збитковими було 26,7% усіх СМП, що в значній мірі впливає на зниження як рейтингу конкурентоздатності України, так і рівня безпеки національної економіки.

Таким чином роль малого бізнесу у формуванні економічної безпеки в Україні проявляється у наступному:

- малий бізнес забезпечує значне зменшення рівня безробіття в Україні через зайнятість населення та самозайнятість фізичних осіб-підприємців;
- частка малого бізнесу у формуванні доходів населення через витрати на оплату праці на рівні 16% забезпечує через ЄСВ наповнення

Пенсійного фонду, що зменшує його дефіцит, а також зменшує соціальну напругу і забезпечує добробут населення;

- функціонування малого бізнесу створює конкурентне середовище в Україні і стримує монополізацію економіки;
- здебільшого вузькопрофільність діяльності малого бізнесу дозволяє ефективно впровадження новітніх комерційних та науково-технічних розробок;
- малі підприємства мають можливість оперативно реагувати на зміни кон'юнктури ринку, що забезпечує ринкову економіку необхідною гнучкістю.

За даними Всесвітнього банку Україна за легкістю ведення бізнесу у 2017 році посідає 76 позицію з індексом 65,75 серед 190 країн. При цьому Україна посідає 52 позицію в цьому рейтингу за складністю реєстрації бізнесу, що на 18 позицій вище ніж у 2015 році [3]. Будучи найбільш чисельним та найбільш гнучким і динамічним елементом в економіці України, малий бізнес має ряд загроз його фінансово-економічній безпеці:

- практично відсутність доступу до кредитних ресурсів для малого бізнесу. Хоча за даним Всесвітнього банку Україна посідає 29 місце в рейтингу країн за легкістю отримання кредитів [3], проте отримання кредитів обмежується здебільшого низьким рівнем рентабельності діяльності СМП на рівні 4,5-6% при процентних ставках короткострокових кредитів на рівні від 24,5 % річних у гривні;
- нестабільність законодавства, стандартів продукції, особливо в період імплементації Угоди про асоціацію України з ЄС;
- низька якість судочинства, про що свідчать місце України в рейтингах дотримання контрактів (який враховує час та вартість вирішення комерційного спору через місцевий суд першої інстанції та якість індексу судових процесів) та захисту прав міноритарних інвесторів відповідно на 82 та 81 позиціях;

- слабка забезпеченість на малих підприємствах висококваліфікованими кадрами;
- низький рівень оплати праці та міграція кваліфікованої робочої сили за кордон;
- зниження інвестиційної привабливості України. За даними Європейської Бізнес Асоціації індекс інвестиційної привабливості України за друге півріччя 2017 року склав 3,03 за шкалою Лайкерта [2] та 81 позиція України в рейтингу глобальної конкурентоспроможності за версією Всесвітнього економічного форуму [4].

Результати зазначених рейтингів, свідчать про негативні настрої бізнесу щодо розвитку підприємництва в Україні. Це обумовлюється поразками у боротьбі з корупцією і, відповідно її високий рівень, відсутність прогресу у створенні антикорупційного суду, конфлікт між ГПУ та НАБУ, уповільнений темп реалізації судової, земельної реформ, відсутність приватизації, військовий конфлікт на Сході, а також нестабільність та девальвація національної валюти, інфляція, обтяжливі податкові процедури.

Список літератури:

1. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва. Статистичний збірник. – К: Державна служба статистики України. – 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/zb/12/zb_dsvsm2016w.zip
2. Як інвестори оцінили бізнес-клімат України у 2-му півріччі 2017. Звіт Європейської Бізнес Асоціації. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2017/12/Release_IAI_2_half_2017_UKR.pdf
3. Благоприятность условий ведения бизнеса: Украина [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine/>.
4. Индекс глобальной конкурентоспособности. Гуманитарная энциклопедия [Электронный ресурс] // Центр гуманитарных технологий, 2006–2017 (последняя редакция: 05.12.2017). Режим доступу: <http://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info>
5. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень», № 2164-VIII від 5.10.2017 р. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>